

KONU SORU DAĞILIM TABLOSU

ÜNİTE / TEMA	KONU (İÇERİK ÇERÇEVESİ)	ÖĞRENME ÇIKTILARI	SENARYOYA GÖRE SORU SAYISI			
			1	2	3	4
1. ÜNİTE FELSEFENİN DOĞASI	- Felsefenin Anlamı - Felsefi Düşüncenin Özellikleri - Felsefi Düşüncenin Gelişimi - Felsefi Sorunun Temel Özellikleri - Felsefenin Diğer Alanlarla İlişkisi - Felsefenin Bireysel ve Toplumsal İşlevi	FEL.10.1.1. Felsefenin anlamını, gelişim sürecini ve işlevini sorgulayabilme	2	3	3	3
2. ÜNİTE FELSEFE, MANTIK VE ARGÜMANTASYON	Düşünme ve Dil İlişkisi	FEL.10.2.1. Düşünme ve dil ilişkisini yapılandırabilme	2	1	1	2
	- Mantık ve Argümantasyonun Temel Kavramları - Argümantasyon Yapısı	FEL.10.2.2. Mantığın temel kavramlarını ve argümantasyon sürecini yorumlayabilme	2	1	2	2
3. ÜNİTE VARLIK FELSEFESİ	- Varlık Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları - Varlık Felsefesinin Temel Problemleri (Varlığın Var Olup Olmadığı, Varlığın Ne Olduğu)	FEL.10.3.1. Varlık felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme	-	-	-	-
4. ÜNİTE BİLGİ FELSEFESİ	- Bilgi Felsefesinin Konusu ve Temel Kavramları - Bilgi Felsefesinin Temel Problemleri (Bilginin İmkânı, Kaynağı ve Doğruluk Ölçütleri)	FEL.10.4.1. Bilgi felsefesinin konusunu, kavramlarını ve problemlerini muhakeme edebilme	-	-	-	-
TOPLAM SORU SAYISI			6	5	6	7

Erdal Aydemir
Felsefe Öğretmeni

Ceren Toker
Felsefe Öğretmeni

... / ... / 2026

UYGUNDUR
Fırat Esen
Okul Müdürü

2026-2027 EĞİTİM-ÖĞRETİM YILI 10.SINIF FELSEFE DERSİ
1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI SORULARI

Adı Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

4. SENARYO

“İnsanlar çoğu zaman gördüklerinin tamamını gerçek sanırlar. Oysa gerçek, çoğu zaman ilk bakışta görünmeyen bir derinliğe sahiptir. Bu nedenle sorgulanmamış bir yaşam, alışkanlıkların ve ön kabullerin esiri olmuş bir yaşamdır. Gerçeğe ulaşmak isteyen kişi, zihnini sürekli yenilemeli ve düşüncelerini gerekçelendirebilmelidir.” Platon’a göre düşünme, bir arayış ve kendini aşma sürecidir.

1. Yukarıdaki metne göre felsefi düşüncenin hangi özellikleri görülmektedir? Gerekçeleriyle birlikte tabloya yazınız. (15P)

Felsefi Düşüncenin Özellikleri

Metinde Geçtiği Yer

1.

2.

3.

2. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız? (15P)

İnsan her gün birçok soru sorar: “Bugün hava nasıl?”, “Ne yesem?”, “Bu doğru mu?” Ama bazı sorular vardır ki cevaptan çok, düşünmeyi gerektirir: “Gerçek nedir?”, “Ben kimim?”, “Yaşamın bir anlam ve amacı var mı?” Bu soruların tek bir yanıtı yoktur; her düşünce yeni bir kapı açar. Felsefi sorular, insanı yalnız bilgiye değil, anlama ve sorgulamaya götürür.

a) Metne göre, felsefi soruları diğer soru türlerinden ayıran iki temel özelliği yazınız.

b) Felsefi soruların özellikleri yansıtan iki özgün felsefi soru yazınız.

“Felsefenin gereksiz, pratik değerden yoksun veya aşırı ölçüde soyut olduğunu ileri sürenler felsefeyi şu şekilde eleştirir: Felsefe bize bir yarar sağlamaz. Bu yüzden felsefe gereksiz ve boş bir uğraş gibi görülür. Hâlbuki felsefenin hem bireye hem de topluma birçok katkıları vardır.

3. Parçada söz edilen felsefenin bireysel işlevlerinden beş tanesini yazınız? (15P)

Günümüzde gençler arasında kelimeler ve uzun cümleler yerine sadece "emojiler", kısaltmalar (slm, nbr) veya kısa görsellerle iletişim kurma eğilimi hızla artmaktadır.

4. Kullandığımız dilin bu şekilde basitleşmesi ve küçülmesi, insanın olayları derinlemesine analiz etme ve felsefi düşünme kapasitesini nasıl etkiler? Bir örnekle tartışınız. (10P)

5. Aşağıdaki felsefi yargılara katılıp katılmadığınızı ilgili kutucuğa (X) koyarak işaretleyiniz ve kendi felsefi gerekçenizi kısaca yazınız. (15P)

A. Kelimelere dökemediğimiz, ismini bilmediğimiz hiçbir şeyi zihnimizde tam anlamıyla düşüneyiz.

☐ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum

Gerekçe:

B. Farklı bir dil öğrenmek, yalnızca yeni kelimeler ezberlemek değil; dünyayı algılamak için yeni bir zihin yapısı inşa etmektir.

☐ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum

Gerekçe:

C. Bir yapay zekanın bizimle kusursuz bir dille iletişim kurabilmesi, onun da bizim gibi düşündüğünü kanıtlar.

☐ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum

Gerekçe:

Bir avukat mahkemede yaptığı savunmada şu ifadeleri kullanmıştır:

"Sayın hâkim; anayasamıza göre on sekiz yaşını doldurmamış her birey çocuk kabul edilir ve çocuk mahkemelerinde yargılanır. Benim müvekkilim henüz on altı yaşındadır. Bu nedenle müvekkilimin de çocuk mahkemesinde yargılanmasını talep ediyorum."

6. Avukatın savunmasında kullandığı bu akıl yürütmeyi öncül ve sonuç önermelerine ayırarak aşağıya yazınız. Bu savunmanın hangi akıl yürütme türüne girdiğini gerekçesiyle belirtiniz. (15P)

Bir okulun WhatsApp veli/öğrenci grubunda şu mesajlaşma geçmiştir:

- **Deniz:** "Uyku düzenimizi düzeltmek için akşam saat 22.00'den sonra telefonlarımızı odadan çıkarmalıyız."
- **Kaan:** "Geçen ay sabaha kadar oyun oynayıp derste uyuyordun Deniz. Senin başkalarına uyku düzeni konusunda öğüt vermen çok komik."
- **Deniz:** "Benim alışkanlıklarım, argümanımın bilimsel doğruluğunu değiştirmez. Uzmanlar, mavi ışığın melatonin salgısını azaltabildiğini söylüyor."
- **Kaan:** "Telefonu gece odadan çıkarmak, çalar saati de çıkarmak gibi. İkisi de başucunda duran cihazlar; çalar saat uykumuzu bozmuyorsa telefon için de endişelenmeye gerek yok."

7. Kaan'ın iki yanıtında başvurduğu safsata türlerini belirleyiniz. Her birinin konuşmada nasıl ortaya çıktığını kısaca açıklayınız. (15P)

CEVAPLAR

“İnsanlar çoğu zaman gördüklerinin tamamını gerçek sanırlar. Oysa gerçek, çoğu zaman ilk bakışta görünmeyen bir derinliğe sahiptir. Bu nedenle sorgulanmamış bir yaşam, alışkanlıkların ve ön kabullerin esiri olmuş bir yaşamdır. Gerçeğe ulaşmak isteyen kişi, zihnini sürekli yenilemeli ve düşüncelerini gerekçelendirebilmelidir.” Platon’a göre düşünme, bir arayış ve kendini aşma sürecidir.

1. Yukarıdaki metne göre felsefi düşüncenin hangi özellikleri görülmektedir? Gerekçeleriyle birlikte tabloya yazınız. (15P)

Felsefi Düşüncenin Özellikleri

Metinde Geçtiği Yer (Gerekçe)

1. Sorgulayıcıdır.	“Sorgulanmamış bir yaşam, alışkanlıkların ve ön kabullerin esiri olmuş bir yaşamdır.” ifadesi felsefenin sorgulama gerektirdiğini göstermektedir.
2. Eleştireldir.	“İnsanlar çoğu zaman gördüklerinin tamamını gerçek sanırlar.” cümlesi, hazır kabulleri eleştirel bir bakışla yeniden düşünmeye çağırır.
3. Temellendirmeye dayanır.	“Düşüncelerini gerekçelendirebilmelidir.” sözü, düşüncelerin nedenleriyle desteklenmesi gerektiğini belirtir.

2. Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız? (15P)

İnsan her gün birçok soru sorar: “Bugün hava nasıl?”, “Ne yesem?”, “Bu doğru mu?” Ama bazı sorular vardır ki cevaptan çok, düşünmeyi gerektirir: “Gerçek nedir?”, “Ben kimim?”, “Yaşamın bir anlam ve amacı var mı?” Bu soruların tek bir yanıtı yoktur; her düşünce yeni bir kapı açar. Felsefi sorular, insanı yalnız bilgiye değil, anlama ve sorgulamaya götürür.

a) Metne göre, felsefi soruları diğer soru türlerinden ayıran iki temel özelliği yazınız.

- Kesin ve tek bir cevabı yoktur; üzerinde düşünmeyi gerektirir.
- İnsanı bilgiye değil, anlamaya ve sorgulamaya yönlendirir.
- Felsefi sorular evrenseldir, bütün insanları ilgilendirir.
- Günlük ihtiyaçlara değil, varlık, bilgi, ahlak gibi temel kavramlara yönelir.

b) Felsefi soruların özellikleri yansıtan iki özgün felsefi soru yazınız.

- Hakikat nedir? İnsan hakikate gerçekten ulaşabilir mi, yoksa yalnızca yorumlarımızı mı biliriz?
- Güzellik evrensel midir yoksa öznel bir algı mıdır?
- Kesin bilgiye ulaşmak mümkün müdür?
- Yaşadığımız evren ve deneyimlediğimiz dünya gerçekten olduğu gibi midir, yoksa her şey bir yanılsama ya da simülasyon olabilir mi?

“Felsefenin gereksiz, pratik değerden yoksun veya aşırı ölçüde soyut olduğunu ileri sürenler felsefeyi şu şekilde eleştirir: Felsefe bize bir yarar sağlamaz. Bu yüzden felsefe gereksiz ve boş bir uğraş gibi görülür. Hâlbuki felsefenin hem bireye hem de topluma birçok katkıları vardır.

3. Parçada söz edilen felsefenin bireysel işlevlerinden beş tanesini yazınız? (15P)

- Kişinin kendini tanımasına yardımcı olur.
- Çok yönlü düşünme becerisi kazandırır.
- Özgür ve bağımsız düşünmeyi destekler.
- Olayları akıl yoluyla çözümlemeyi sağlar.
- Doğruyu, gerçeği, iyiyi ve güzeli sorgulatır.
- Yeni ve özgün fikirler üretmeyi teşvik eder.
- Ön yargılardan uzak durmayı sağlar.
- Farklı düşüncelere açık olmayı öğretir.

Günümüzde gençler arasında kelimeler ve uzun cümleler yerine sadece "emojiler", kısaltmalar (slm, nbr) veya kısa görsellerle iletişim kurma eğilimi hızla artmaktadır.

4. Kullandığımız dilin bu şekilde basitleşmesi ve küçülmesi, insanın olayları derinlemesine analiz etme ve felsefi düşünme kapasitesini nasıl etkiler? Bir örnekle tartışınız. (10P)

Dilin basitleşmesi ve kelime dağarcığının daralması, bireyin düşünce dünyasının sınırlarını daraltarak olayları derinlemesine analiz etme ve felsefi düşünme kapasitesini doğrudan köreltir. Zihin ancak sahip olduğu kavramlar ölçüsünde derin düşünebilir. Toplumsal bir haksızlığa sadece "kızgın yüz (😡)" emojiyle tepki vermek, anlık ve yüzeysel bir duygu dışı vurumdur. Oysa aynı durumu "adalet", "eşitlik", "etik" ve "insan onuru" gibi kavramlarla ele almak; olayın nedenlerini, toplumsal sonuçlarını ve ahlaki boyutunu sorgulamayı sağlar. Kısacası dil fakirleştikçe düşünce de sığlaşır ve insanın felsefi sorgulama yeteneği kaybolur.

5. Aşağıdaki felsefi yargılara katılıp katılmadığınızı ilgili kutucuğa (X) koyarak işaretleyiniz ve kendi felsefi gerekçenizi kısaca yazınız. (15P)

A. Kelimelere dökemediğimiz, ismini bilmediğimiz hiçbir şeyi zihnimizde tam anlamıyla düşüneyiz. ☒ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum **Gerekçe:** Düşünmek, kavramlar (kelimeler) aracılığıyla gerçekleşen zihinsel bir eylemdir. Filozof Wittgenstein'in "Dilimin sınırları dünyanın sınırlarıdır" anlayışında olduğu gibi, dil ve düşünce birbirini var eden ayrılmaz bir bütündür. Bir nesnenin veya durumun kavramsal (kelime) karşılığını bilmemek, onu zihnimizde net bir forma sokmamızı ve üzerinde mantıksal bir analiz yapmamızı engeller. Dili olmayan düşünce, zihinde belirsiz ve şekilsiz bir sezgiden ibaret kalır.

B. Farklı bir dil öğrenmek, yalnızca yeni kelimeler ezberlemek değil; dünyayı algılamak için yeni bir zihin yapısı inşa etmektir. ☒ Katılıyorum ☐ Katılmıyorum **Gerekçe:** Her dil, ait olduğu toplumun dünyayı sınıflandırma biçimini, kültürel mantığını ve yaşayış tarzını yansıtır. Yeni bir dil öğrenmek; eşyaya ve olaylara o kültürün kavramsal penceresinden bakmayı, farklı dilsel bağlantılar kurmayı gerektirdiği için bireye yepyeni bir düşünsel perspektif (zihin yapısı) kazandırır.

C. Bir yapay zekanın bizimle kusursuz bir dille iletişim kurabilmesi, onun da bizim gibi düşündüğünü kanıtlar. ☐ Katılıyorum ☒ Katılmıyorum **Gerekçe:** Kusursuz cümleler kurmak (sentaks), o cümlelerin anlamını (semantik) bilinçli bir şekilde idrak etmek demek değildir. Filozof John Searle'ün "Çince Odası" argümanında vurguladığı gibi; yapay zeka kelimeleri algoritmalarla matematiksel olarak eşleştirip başarılı çıktılar üretebilir, ancak bunu bir insan gibi öznel bir deneyim, niyet veya "farkındalıkla" yapmaz. İşlem yapmak, düşünmek demek değildir.

Bir avukat mahkemede yaptığı savunmada şu ifadeleri kullanmıştır:

"Sayın hâkim; anayasamıza göre on sekiz yaşını doldurmamış her birey çocuk kabul edilir ve çocuk mahkemelerinde yargılanır. Benim müvekkilim henüz on altı yaşındadır. Bu nedenle müvekkilimin de çocuk mahkemesinde yargılanmasını talep ediyorum."

6. Avukatın savunmasında kullandığı bu akıl yürütmeyi öncül ve sonuç önermelerine ayırarak aşağıya yazınız. Bu savunmanın hangi akıl yürütme türüne girdiğini gerekçesiyle belirtiniz. (15P)

Öncül 1 (genel önerme): On sekiz yaşını doldurmamış her birey çocuk kabul edilir ve çocuk mahkemesinde yargılanır.

Öncül 2 (özel önerme): Müvekkil on altı yaşındadır; dolayısıyla on sekiz yaşını doldurmamıştır.

Sonuç: Müvekkil çocuk mahkemesinde yargılanmalıdır.

Akıl yürütme türü: Tümdengelim. Genel bir kural, belirli bir kişiye uygulanarak sonuca ulaşılmıştır. Verilen öncüller doğru kabul edildiğinde sonuç da zorunlu olarak çıkar.

Bir okulun WhatsApp veli/öğrenci grubunda şu mesajlaşma geçmiştir:

- **Deniz:** “Uyku düzenimizi düzeltmek için akşam saat 22.00’den sonra telefonlarımızı odadan çıkarmalıyız.”
- **Kaan:** “Geçen ay sabaha kadar oyun oynayıp derste uyuyordun Deniz. Senin başkalarına uyku düzeni konusunda öğüt vermen çok komik.”
- **Deniz:** “Benim alışkanlıklarım, argümanımın bilimsel doğruluğunu değiştirmez. Uzmanlar, mavi ışığın melatonin salgısını azaltabildiğini söylüyor.”
- **Kaan:** “Telefonu gece odadan çıkarmak, çalar saati de çıkarmak gibi. İkisi de başucunda duran cihazlar; çalar saat uykumuzu bozmuyorsa telefon için de endişelenmeye gerek yok.”

7. Kaan’ın iki yanıtında başvurduğu safsata türlerini belirleyiniz. Her birinin konuşmada nasıl ortaya çıktığını kısaca açıklayınız. (15P)

Kaan'ın yanıtlarında başvurduğu safsata (mantıksal hata) türleri ve konuşmadaki açıklamaları şunlardır:

1. Yanıtındaki Safsata: Adam Karalama (Kişiy Saldırı)

Açıklaması: Kaan, Deniz'in "uyku düzeni için telefonların odadan çıkarılması gerektiği" yönündeki argümanının içeriğini veya doğruluğunu tartışmak yerine; doğrudan Deniz'in şahsına, geçmişteki davranışlarına ve kişisel alışkanlıklarına (sabaha kadar oyun oynayıp derste uyumasına) saldırarak iddiayı çürütmeye çalışmıştır.

2. Yanıtındaki Safsata: Hatalı Analoji (Yanlış / Zayıf Benzetme)

Açıklaması: Kaan, akıllı telefon ile çalar saati sadece "başucunda duran cihazlar" olmaları gibi çok yüzeysel bir benzerlik üzerinden kıyaslamış ve çalar saat uykuyu bozmuyorsa telefonun da bozmayacağı sonucuna varmıştır. Oysa telefonun uykuyu bozan temel özellikleri (mavi ışık, bildirimler, etkileşim) çalar saatte bulunmamaktadır. İki farklı durum arasındaki temel farklar göz ardı edilerek mantıksız bir benzeşim kurulmuştur.